

Het mysterie van het klokhuis ...

Agnes Bouwen in september van een collega vernam dat een fragment uit een interview met haar in Kerk&Leven geciteerd wordt in het leerwerkboek Meander 2, nam ze enthousiast contact op met de uitgeverij. Ze stelde voor wat meer uitleg te geven bij het beeld dat zij daar gebruikt. Het gesprek resulteerde in haar belofte om een artikel te wijden aan de symboliek van de appel die ze hanteert om de essentie van de godsdienstles ter sprake te brengen en door haar leerlingen 'proefondervindelijk' te laten beleven. We presenteren hieronder graag haar integraal getuigenis.

Godsdienst, wie is nu nog daarin geïnteresseerd?

'Godsdienst, wie is nu nog daarin geïnteresseerd?' Dat was de opmerking die ik van mijn buurman kreeg op de laatste dag van de zomervakantie. Als duwtje in de rug voor een nieuwe start kan dat tellen.

Ik heb toen een antwoord gegeven over de eindtermen van de basisschool waarbij verwacht wordt dat iedereen kan zwemmen, terwijl de kans bijzonder klein is dat men die vaardigheid echt nodig heeft tenzij voor ontspanning. Van tegenslagen en de worsteling met de vraag naar de zin van het leven krijgt vrijwel iedereen zijn deel. En dát is nu net wat in de godsdienstles aan bod komt ... Hij wist plots niet echt meer wat zeggen en ontplooide alle aandacht voor het onkruid aan zijn voeten ...

Godsdienst vandaag!?

Maar de vraag blijft: wat kan de godsdienstles betekenen vandaag?
En misschien nog belangrijker: wat betekent het voor mij om godsdienst te geven?

Laat ons eens starten met een kleine opdracht.

Wat maakt voor jou het vak godsdienst anders dan de andere vakken op school?

- Alles. Het gaat over geloven. Dat komt nergens anders zo aan bod.
- Niets. Het is niet anders. Het is een vak als alle andere.
- Gewoon. Het is geen echt vak zoals wiskunde of Nederlands.
- Geen idee
- ...

Het 'bewijsinstrument': een appel

Eerste week van september, eerste les godsdienst in een klas van het zesde jaar. Hun leerkracht beweert dat godsdienst het belangrijkste vak is dat ze hebben en dat ze dat nog kan bewijzen ook. Hun houding verraadt een gamma aan reacties: medelijden, geamuseerdheid, weerstand, ergernis, nieuwsgierigheid en ongelooft.

Uit een zakje wordt het bewijsinstrument genomen: de appel. En terwijl ze vertelt, krijgt elke leerling een stuk.

De schil

Wat is het eerste wat je ziet? De schil natuurlijk. En die is van levensbelang voor de appel. Zonder de schil wordt een appel al snel bruin en gaat hij rotten. Het is de bescherming van de binnenkant.

Op school kunnen we die schil vergelijken met de kennis die wordt doorgegeven: feiten, achtergrond, bewijzen, uitleg ... Daarop volgen toetsen en er worden punten gegeven. Is dat belangrijk? Natuurlijk.

Ook voor godsdienst? Uiteraard! Godsdienst is een schoolvak. Er wordt dus kennis doorgegeven: over de inhoud van het christendom, over andere levensbeschouwingen, over traditie en Bijbel ... Als je met kennis van zaken wilt oordelen, moet je eerst weten waarover je het hebt.

Het vruchtvlees

Maar er is meer. De schil is tegelijk een façade, de oppervlakte, waaronder véél verborgen ligt. Zo is er in de eerste plaats het vruchtvlees, sappig, zoet en krokant. Dat vruchtvlees nodigt ons uit om de appel te eten. Ook dat vinden we op school terug in de vorm van de waarden die worden meegegeven, ingeoeffend en voorgeleefd. Werklust, eerlijkheid, rechtvaardigheid, orde, samenwerking ...

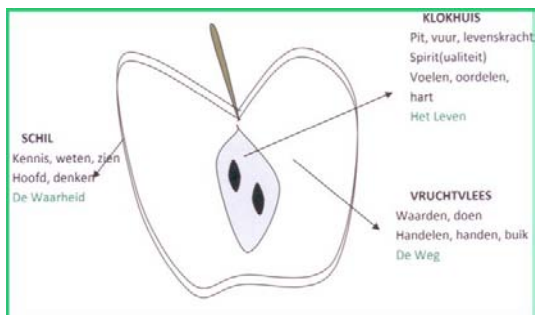
In het opvoedingsproject en in heel het schoolleven zijn ze impliciet of expliciet aanwezig. Het vruchtvlees vormt ons en voedt ons. Ook in de godsdienstles.

Dikwijls hebben wij als godsdienstleerkrachten de neiging om ons hiertoe te beperken en bij waardeopvoeding te blijven steken. Op zich is het natuurlijk heel goed dat we ons gooien op acties: van Broederlijk delen tot leerlingenbegeleiding. We nemen de enthousiastelingen onder onze leerlingen daarin mee en werken keihard ... Prachtig toch?!

De pit

Maar er blijft van de appel nog wat over wanneer we het vruchtvlees naar binnen gewerkt hebben. Natuurlijk, het klokhuis. En gewoonlijk gooien we dat weg. Dat is niet zo'n goed idee! Wat wij zo snel bij het tuinafval deponeren, dat is nu precies de reden waarom de appelboom appels maakt. Daar, in dat klokhuis zit de kiemkracht, de pit. En dus is dat eigenlijk het belangrijkste onderdeel van de appel.

En net dát stukje, dat we gewoonlijk willen weggooien, dat komt alleen (??) in de godsdienstles ter sprake. Al mag en durf ik hopen dat het ook elders gebeurt bij leerkrachten met pit! Wat doet ons leven? Waar halen wij onze spirit? Ons vuur? Onze inspiratie? ... Dit oefenen, uitzoeken, betasten, beluisteren ... is bij uitstek het onderwerp van godsdienstlessen: we leren zwemmen, met zwembandjes en stap voor stap, om boven te blijven, wanneer ooit het leven ons dreigt te overspoelen. Wedden dat géén van de leerlingen nadien vraagt of hij het klokhuis in de vuilbak mag doen.

De hele mens: denken–doen–voelen, hoofd–handen–hart, Waarheid–Weg–Leven, zien–oordelen–handelen ... Daar gaan we voor!

En het werkt!

In de loop van het schooljaar maken de leerlingen zonder problemen een onderscheid tussen schil, vruchtvlees en klokhuis. Gaandeweg lukt het prima om enerzijds leerlingen terecht te wijzen omdat ze niet gestudeerd hebben en dus een onvoldoende hebben, en hen anderzijds te prijzen omdat ze hun persoonlijk leerdoel serieus hebben aangepakt of met veel betrokkenheid deelnamen aan een gebedsmoment.

Een lesproject over labyrinten en pelgrimstochten bijvoorbeeld bevat inhoud en kennis. Er volgt een toets voor punten, en voor sommigen is dat een brug te ver. De kennis is niet verwerkt. Het meditatief stappen van een labyrint levert geen punten op en toch doen ze het en met respect. Het heeft met het klokhuis te maken. Daarop kan/mag je geen punten geven.

Een labyrint ligt klaar om betreden te worden.

Welke gps leidt jongeren naar het centrum van het labyrint en welke draad van Ariadne leidt hen met een nieuw perspectief vanuit de kern terug naar het dagelijkse verkeer tussen mensen en God?

Welke lichtbakens mogen jongeren onderweg aantreffen?

Af en toe gaat het verder

Zoals wanneer de mannen van de technische afdeling Elektrische Installaties als afronding van onze bezinningsdriedaagse ervoor kozen om de weg naar huis (30 km) te voet af te leggen. Weliswaar was het een tegenprestatie voor een één-tegen-allenactiviteit, maar zelf noemden ze het hun 'pelgrimstocht', en daar hoorde een 'zegentje' bij.

Het werd wat voor de grap gezegd, als zottigheid. Elk van die stoere gasten kreeg een kruisje op het voorhoofd en een korte wens en zowaar ... Toen ze acht uur later bij ons binnenstropelden, getuigden ze dat ze tot in hun klokhuis geraakt waren ... Deze weg samen afleggen had hun iets gedaan en het kruisje daarbij was toch speciaal ... Dat maakte het anders! Heilig?

In verbondenheid openheid creëren voor wat mensen overstijgt.

Menukaart voor een leven waarin pit zit.

Kom niet dichterbij en trek je sandalen uit, want de grond waarop je staat, is heilig. (Ex 3,5)

Een pauze tijdens de pelgrimstocht van 30 km biedt de nodige verkwikking ...

Ook olijven en kiwi's

In de loop van het schooljaar proeven ze verder godsdienstlessen als olijven. Niet alle olijven zijn even lekker en je leert ze maar smaken als je ze ook af en toe proeft. In de lessen maken ze kennis met veel verschillende manieren van denken, doen en voelen. Misschien vinden ze die niet altijd even lekker. Dat hoeft ook niet, maar ze worden wel uitgenodigd om het een kans te geven. En de Bijbel is voor hen dikwijls als een kiwi: als je die vrucht niet kent, begin je er niet aan. Een kiwi is bruin met haar op. Pas wanneer iemand je uitlegt hoe je hem moet eten, ontdek je dat hij groen is, vol hoop en zoet. Er zijn weliswaar zwarte harde pitjes: de verhalen die we niet (meer) begrijpen of moeilijke dingen van ons vragen. Maar wanneer we samen de beginselen van het Bijbelse verhaal (een taal apart die inwijding en inoefening vraagt) leren, breekt hier en daar, nu en dan het licht door. Dat is de witte, harde kern in het midden. Door middel van gesprekken en allerlei creatieve werkvormen gaan de leerlingen op zoek naar hun eigen klokhuis. Ze worden uitgedaagd en aangespoord om kennis te maken met wegen die ze spontaan zelf misschien niet inslaan. Maar om te leren zwemmen, moet je soms gewoon iemand tegenkomen die je overhaalt om het water in te gaan.

Kiemkracht

In een laatste gesprek (examen) laten ze in hun kaarten kijken. De appel is nooit ver weg. Sommigen houden het veilig en ik krijg niet meer te zien dan de schil. Anderen durven tonen dat ze heel voorzichtig het klokhuis een kans gegeven hebben. En dat geeft hoop, ook voor mij.

Want dat is het waarvoor we als godsdienstleerkracht toch best ook oog hebben: ons eigen klokhuis. Waar haal jij je hoop, je kiemkracht? Het is potverdorie niet simpel als je zelf ermee in de knoei zit en de neiging hebt om het klokhuis weg te gooien. Hier klinkt een pleidooi voor een stukje zelfzorg. In opleiding en begeleiding is de pit zwaar verwaarloosd. De nadruk ligt op vakkennis en lespraktijk. In de actuele kerksituatie dreigt het vuur te doven in de vloed van verwarring, kritiek en onbegrip. Hoe houd je het vol dan? Wat wakkert jouw vuur aan?

Zou het niet mooi zijn als godsdienstleerkrachten elkaar daarin meer zouden vinden? Een netwerk van mensen die de hoop levend houden, door gebed en uitwisseling, door ruimte te maken waar ook getwijfeld en gezocht mag worden in alle veiligheid ... Misschien zijn wij wel allemaal kinderen van Noach⁽¹⁾ die geroepen zijn om een vloot van arkjes te bouwen, met loopbruggen verbonden.

Vertrouwen hebben we nodig, dat het wel goed komt en dat op onze weg komt wat we nodig hebben. Omdat er iemand is die ons wenkt en roept om te 'geloof-hopen'. Laat ons zaadjes verzamelen, arkjes bouwen, het klokhuis koesteren, zodat we de hoop bewaren en door kunnen geven. De vloed van onbegrip en tegenkanting om(over?)spoelt ons en misschien verklaren ze ons gek. Maar we zijn in het goede gezelschap van Noach, en Elia en Jezus en Franciscus en ...

Trouwens als je een appel overdwars doorsnijdt, wat zie je dan? Juist, een ster. De ster?

De appelclub

---

1   Zie Eric-Emmanuel Schmitt, *Kind van Noach*, Atlas, Amsterdam, 2008.